

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

EN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Vera d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.ª

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surte cada dissapte per donar ventim i altres herbes a n-es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-Llamo Andreu Al cover, Plaça del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Gasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Rulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar y Fontdevilla, Brossa.

Parla En Revenjoli. Escoltau i oireu

Canyissada

N'haurém de donar una d'aquelles d'acaba set an es grans bandúes d'antiericals, que no son trempats més que per fer tala a ca-d'altri, i abrusarho tot. Per aquells, com p'es seu amo i caporal En Barrufet, sa questió es fer mal; en porer fer mal, ja estan associats. Fassem, idó, com es pastors, que acanyissen, aixó es, donen ca a ses euveyes repropies, que no están bones en no abrusar.

Si, canyissemlos una micoyina an ets antiiericalaetxos.

I

S'Animalot pudent futx de sa questió

¿Que contesta aquell poca cosa de paperot a lo que li digüerem sobre sa noningunada que va cometre de calumniar tan canallencament ses «presidentes de coro» de ses «Fies de la Purissima» de Manacor i es reverents sacerdots que les dirigeixen? Idó diu que es «mentida» qu'ell «haya malfamadas» tals respectables persones. ¿Ay es «mentida», gran Animalot? Vetassi lo que gronyireu dia 15 de setembre, plana 2.ª col 2.ª baix des titol de «Pupurri», perque noltros dia 7 havíem comanat a ses Fies de la Purissima de Manacor que demanassen a Deu i a Maria Santissima una bona saó, si era convenient: «Pareix mentida, digüerem, que a Mallorca hi haja mestres i catedraticos de geografia, física i astronomia. Noltros som pitjé qu'es moros que tot heu confien a Alhá, perque no tenen fies de la Purissima». «Si les tenien les gordarien segurament per altre cosa o las camelarian, com fan alguns revenjolistes i per distingirles de ses altres les nombren presidentes de coro encara que no sápiquen lletji». —Aixó es lo que es Puput digué de ses «Fies de la Purissima» de Manacor i des qui les dirigeixen, que son el Rt. Sr. Rector de Manacor i Mn. Juan Pocovi. Negú pus e-hi comanda a Manacor dins s'Ariconfraria de Fies de la Purissima; negú pus e-hi pot fer «presidentes de coro». Ara bé, ¿que significa camelarian? No es cap paraula mallorquina, sino castellana. Mirau quin significat li dona el Diccionario de la Lengua Castellana de la Royal Academia Espanyola, que diu: «CAMELAR (de camelo) a. fam. Galantear, requebrar | fam. seducir, enganar adulando. De manera que es Puput dia 14 de setembre va dir que's reverents sacerdots, comensant p'el Sr. Rector, que dirigeixen ses Fies de la Purissima de Manacor, fan ab ses Fies de la Purissima tot aixó que significa camelar, i que ses qui's presten a totes aqueixes coses, dits revents sacerdots, comensant p'el Sr. Rector, «les nombren presidentes de coro». Aixó es lo que digué es Puput, es gran estrúmbol, es gran Beyna, es gran desenfreit! S'altra frase pornográfica que estampá referintse a un sacerdot i a una «presidenta de coro» que li deya que no serviria per tal càrrec, es tan lletja i tan bruta que no la porem trascriure per no soyar ses planes de LA AURORA.

Noltros insistim ab aixó de repetir aquella gravíssima, aquella infame calúnnia des Puput contra ses Fies

de la Purissima de Manacor i contra es reverents sacerdots que les dirigeixen, comensant p'el Sr. Rector; insistim ab aixó perque mos diuen que hi ha haguda certa persona que sembla qu'está identificada ab el senyor Rector de Manacor, coneguda aquí pé s'odi i sa rabia que té a LA AURORA, sensa noltros haverli donat motiu, que mos ne siem temuts,—persona que s'es atrevida a dir que no es ver que es Puput haja dit de ses presidentes de coro de ses Fies de la Purissima i des reverents sacerdots que les dirigeixen lo que LA AURORA dia 21 de setembre l'acusá de haver dit. Llavó mos repugná haver de trascriure textualment ses paraules des Puput per lo crues i ferestes qu'eren, pero mos hi ha obligats a trascriureles sa frescura inverosimil de dit senyor, que té pit per negar sa meteixa evidencia. I mos diuen qu'ha tengut més pit encara; n'ha tengut per vanagloriar-se davant diferents persones d'haver fetes eremar una partida d'AURORA p'es crim horrible, p'es crim horripilant d'haver defensades de ses calunnies des Puput ses Fies de la Purissima de Manacor i es reverents sacerdots que les dirigeixen, comensant p'el Sr. Rector. Estant aquest senyor identificat ab el Sr. Rector, lo natural era que s'enfadás contra es Puput que calumniá aquell amb-e qui está tan intimament identificat, an es paréixer; idó no hu ha fet així, sino que s'es posat fet una furia contra LA AURORA per esser sortida a defensar ses Fies de la Purissima i el Rt. Sr. Rector.

II

¿Qui l'entén an aquest senyor?

No vos cregueu que hu sia gens bo d'entendre! Sembla que ja era ell que deya que no havíem de combatre es célebre Jimenez Moya, perque deya que, combatentlo, li donaven més forsa; i anava tan tapat quest senyor, que no va veure que En Jimenez Moya cobrá forsa dins Manacor fins que LA AURORA comensá a donarli ventim. Per veure si En Jimenez Moya havia cobrada forsa dins Manacor ab so sistema d'aqueix senyor de no combatre'l, basta recordar que, quant es senyors de Manacor inauguraren es seu gran casino an es «carrer de l'Anell», sa setmana de Passió de 1910, convidaren En Jimenez Moya a ferhi un discurs, i allá En Jimenez Moya va fer la llengo, com si fos estat l'amo de Manacor. Ab el Puput aquest senyor ha patit des meteix mal. Anys enrera que es Puput ja pegava a l'Il. m. senyor Bisbe de Mallorca i an es seu Vicari General, aquest senyor reunia a ca-seua alguns amics, i allá lletgien es Puput, xalanthi a les totes. Després es vent se girá, i es Puput li doná llenya a ferir, i LA AURORA diferents vegades l'ha defensat, perque LA AURORA no es venjativa, i procura observar alló del'Evangeli: feys bé un qui vos fan mal. I aquest senyor, identificat an es paréixer intimament ab el Sr. Rector, ha agraida se defensa que hem feta del Sr. Rector, l'ha agraida movent una guerra horrible a LA AURORA, fent córrer la veu de que no la poren lletgir, qu'es un periódic prohibit. I ¿qui es aquest senyor per escumunicar i prohibir LA AURORA? ¿Que mos estiga alerta, que no'l du-

quem an es Tribunal corresponent p'es perjudicis que mos puga ocasionar! ¿Que hi bovetx gayre ab noltros! Perque aqueixa conducta seua es contraria a tots es principis de dret i de justicia. LA AURORA (¿i que no hu sap aqueix senyor?) es un periódic católic, i, com a tal, está somés a sa Censura Esglesiástica; té es seu Censor, posat del Bisbe; i ni un ni s'altre fins aquí no mos han haguda de dir ni mitja paraula. I essent així ¿qui es aqueix senyor per escumunicar LA AURORA i escampar entre la gent senzilla que LA AURORA no's pot lletgir, qu'es un paper prohibit?... ¿O no hu sap aqueix senyor, que estant LA AURORA subjecte a s'Autoritat Esglesiástica, si tenia res que dir de noltros, a s'Autoritat Esglesiástica havia d'acudir, i no pendre-se sa justicia per ses seues propies mans?

I lo famós es sa raó que dona aqueix senyor contra es periódic católic LA AURORA: diu que LA AURORA e-hu ha fet tan lletx i tan lletx perque ha cridada s'atenció demunt unes paraules des Puput que casi negú havia notades ni negú n'havia parlat. I ¿com e-hu sap aqueix senyor que negú n'havia parlat dins Manacor? ¿com e-hu sap ell que negú s'hi era fixat? ¿No té es Puput un centenar de subscriptors dins Manacor? I tenint hi tants, haventhi tanta de gent que'l lletgeix, ¿se porá dir ab raó que lo qu'ell diu, negú hu ha notat? Nigú natará una cosa, essent un centenar o més que la lletgeixen?—I maldement només n'hi hagués haguts un quern de subscriptors des Puput dins Manacor, hauria convengut cridarhi s'atenció, així com e-hu férem dia 21 de setembre! No es tal volta es Puput un paperot pernogràfic, inimic des Clero i de l'Esglesia i de sa Relligió, qu'ha negada una partida de vegades s'existencia del purgatori idel'infern, qu'ha dit que sa Missa i sa Confessió no son més que farses des capellans, qu'ha negada s'Autoritat del Papa i que l'Esglesia sia fundada de Deu, i que l'Esperit Sant haja inspirada la Sagrada Escritura? I a un paperot així, li hem de tapar ses faltes, i no hem de cridar s'atenció des feels contra ell, perque en fugin com del dimoni, quant pega una trevalada? De manera que, quant un inimic de l'Esglesia té un punt escapat, que serveix admirablement per posarlo ab evidencia i fer que la gent el conega i fuja de ses seues ungles,—aquest senyor an-e qui mos referim no vol que LA AURORA fassa aqueixa obra de caritat de mostrar an es feels aquell llop, perque el coneguen, i no'l vulguen pus dins ca-seua? De manera qu'aqueix senyor vol guardar ses espalles an aqueix llop, an aqueix inimic de l'Esglesia, de la Santa Missa, de sa Confessió, an aqueix que nega que hi haja infern ni purgatori? Sembla mentida qu'aquest senyor sia arribat a tal estrem d'apassionament! L'emplassam an aqueix senyor per davant es Tribunal de Deu! Allá hu veurem qui haurá obrat segons l'Evangeli: LA AURORA cridant s'atenció de la gent sobre s'horrible calúnnia del Puput contra «ses Fies de la Purissima» de Manacor i es reverents sacerdots que les dirigeixen,—o aqueix senyor cremant LA AURORA i fentse'n gros davant sa gent i diguent la mala-pésima d'un periódic que no du altra idea més que defensar l'Esglesia contra

tots es seus inimics. Si, davant aquell Tribunal Etern e-hu veurem qui haurá obrat segons Deu.—Si s'ha figura aqueix senyor que no ha de trobar may qui'l posi a ca-seua, va ben errat. A la cullida se veurá el fesol.

III

Segueix rebent s'Animalot pudent

I, tornant a s'Animalot pudent, ¿que no sabeu com s'espolsa es ventim que li arrambárem dia 21 de setembre sobre s'infame calúnnia ab que pretengué omplir de llot fecal ses Fies de la Purissima de Manacor, i es reverents sacerdots que les dirigeixen? Idó se defensa dient que lletgintlo a ell «cap joveneta» ha fet tal cosa i tal altra, tot coses deshonestes o encaminades a sa deshonestidat ab reverents sacerdots; i en posa una llista de coses així, que no sabem que n'hi haja cap de vera; i que, si n'hi hagués cap, noltros la condemnariem ab tota sa nostra ánima; i, si estigués ab sa nostra ma castigaria, es culpable diria: oli m'hi es caygut. I es gran desvergonyit de paperot e-hu diu de tal manera, que sembla que totes aqueixes coses tan lletges i deshonestes que ell diu que «cap joveneta ha fetes lletgintlo a ell, vol indicar que certes «jovenetes» han fetes tals coses lletgint LA AURORA; lo qual es una nova infamia i una nova calúnnia indecentíssima, propia des més canalla des canalles. Si negú que tenga res que veure ab LA AURORA, hagués feta cap d'aquestes coses, es Puput, per esser gens cavalier, havia d'haver citats noms i armes, i no calumniar a lo canalla, tirant sa pedra i amagant sa ma, mentint ab revolteries i significanses per tenir sempre una escapada si sa persona ofesa acudeix an es Tribunal per ferse donar una satisfacció. Es un sistema aqueix exclusiu des covarts, des vils, des noninguns, [que may es qui escriuim LA AURORA mos hem permés ni mos permetrem. May hem dit de cap persona indirectament ni ab revolteries res que no estiguem disposats a dirli tot dret, i anomenantlo ab so seu propi nom. May ha hagut de venir negú a demanarnos explicacions de res que haguéssem dit gens ofensiu per negú, ni may negú mos ha poguda exigir cap rectificació ab amenessa de durmos an es Tribunal si no rectificávem. ¿Pot dir lo meteix es Puput? ¿Qui no sap qu'es seu fundador i director l'agueren de processar i el condemnaren per estafa; i, per alliberarse d'anar a presili, fogí d'Espanya, i ara caplleva devers América, sense porer venir a Espanya? Si es Puput n'hagués tengut gens gens d'alló que no'n venen a plassa, a's dia que succeí tal fracás an es seu fundador i director, aquell dia se seria mort de vergonya; pero no va fer res d'aixó perque no es més qu'un puput, un animalot pudent, que, en lloc d'empeguirse'n de ses animalades que fa, encara se'n fa gros i se'n avana, com aquells altres de quatre potons que s'hi bolquen. Aixó es el Puput ni més ni pus. I es qui, essent tot aixó es Puput, encara passen gust de lletgirlo i l'admeten dins ca-seua, ¿quin nom mereixen? Ells son es culpables i responsables de totes ses animalades, calunnies i infamies de tal paperot, ja que es evident que, si no hi hagués qui'l lletgis ni l'ad-

metés dins ca-seua, no s'escriuria ni's publicaria tal paperot, afronta i oprobi de Mallorca.

Lo célebre es qu'aqueix paperot, dissapte passat, mos perdona la vida; diu que mos poria dur an es tribunal, pero qu'es tan generós que no mos hi vol dur. Tot aixó no es més qu'una farsa. Prou que mos hi duria, si veyea gens de probabilitat de que li sortiria bé donar tal passa! Ell diu que'l feym riure, pero es tot lo contrari. Aquest any passat vérem una carta des seu propietari que deya que, es qui figura com a director, tenia unes grans ganes de donarnos una atupada, sens dupte per lo molt que'l feym riure. Com se suposa, encara es s'hora que no s'es arrambat aqueix... *valent* per atuparnos. També confessava es *propietari* que sa nostra campanya li havia fets perdre molts de suscriptors. Pe'sa nostra part porem dir que hi ha alguns pobles aont primer anaven molts de *Puputs*, i des que noltros li donam tant de ventim, ja no n'hi arriba casi cap, perque la gent s'es arribada a convèncer de que ses personas decents no han d'admetre dins ca-seua un paperot tant brut, tan descarat, tan noningú.

IV

A s'estrúmbol «puputer» de Sineu

Mos surt dissapte passat insistint ell, tan bon católic com se vol presentar segons aont, ab que l'Il·lm. Sr. Bisbe de Mallorca «dorm dins el Palau», en lloc de vellar demunt totes ses esglésies de la Diócesis. Aixó es una nova mostra des graus de catolicisme que fa aqueix estrúmbol, digne corresponaletxo de s'*Animalot pudent* a Sineu. I an es qui ha alsada la veu per recomenar sa pau de Sineu, an es qui ha escitats es partits politics de Sineu a que no ressueitin ses barayes demunt es papers públics qu'ara fa un any aturaren, an es qui ha fet aquest ofici tan laudable de procurar sa pau de Sineu, s'estrúmbol *puputer* el torna tractar de «Gorá de So'n Carrió», de «tatá», de «grosser», de «bramador», de «bisti», d'«estupit», de «carabassa buyda», d'«ase», d'animal de «quatre potes». I aixó es tot s'article; aixó es tota sa sustancia des terrible article ab que mos havia d'afonar, segons mos enviaren a dir de Sineu. I fa avinent que tot aixó no hu diu p'En *Revenjoli* ni per Mn. Antoni Maria Alcover. I aquí se veu tota sa *cavallerosidat* i tota sa *valentia* des *cavaller* i *valent* estrúmbol de Sineu, que acaramulla infamies, impropis i insults contra una persona sensa anomenarla espressament, i an es meteix temps declara espressament que no hu diu per aquella persona, i tot perque aquella persona no'l puga dur an es Tribunal i posarlo a ca-seua. Un subjecte que fa tals canallades, ja está judicat. Si, *cavallers* i *valents* d'aquest certo tenim per contraris el senyor Bal·le de Sineu i noltros. ¡Aixó son ses *heroicidats* d'aqueys *cavallers*, d'aqueys *valents*: tractar determinada persona de *gorá*, de *bisti*, d'*animal* de *quatre potes*, sensa anomenarla espressament, pero declarant espressament que no hu diuen per aquella persona per qui es evident que hu diuen! ¿S'es vista may noningunada consemblant?

I mos fa a sebre s'estrúmbol *puputer* que ja no publicarà lo que va prometre dia 14 de setembre contra el digníssim Sr. Bal·le de Sineu. De qualque cosa haurá servit es ventim que li enfocárem dia 21 des més passat. Que no mos torn cercar sa llengo aqueix estrúmbol, si no se'n vol dur nna altra estreta.

V

Brams contra es clero

N'amolla un ratx s'*Obreretxo Balear* dissapte passat, tot mentides i

calumnies descarades. Figuru que mos parla d'un «concili vaticanista» de l'any 1074, que diu que separá es capellans d'«ets interessos civils i politics des seu país», i que «el Papa» va fer aixó ab «un reyal decret», i que es capellans a-les-hores «eren casats», i que tal concili les aturá de d'esserho. ¡Quin ratx de mentides i de calumnies més descarades? Ment tan alt com es s'*Obreretxo Balear* ab lo que diu que es capellans eren casats, fins que vengué es concili de 1074 a privarlos. Es fals de tota falsedat que may es capellans s'hagen poguts casar! No es capaç s'*Obreretxo Balear* ab tots els altres anticlericals del mon de citarnos cap lley de l'Esglesia qu'haja permes may es matrimoni an es sacerdots ni cap monument históric fidedigne que testimonietgi que's sacerdots católics may per may sien estats casats.

Pero ¿que els importa an es noninguns qu'escriuen es paperots anticlericals, es mentir com a canalles per injuriar i malfamar es Clero i omplir-lo de llot i llutzeria devant es poble? ¡Si ells e-hu tenen per ofici aixó de mentir i calumniar l'Esglesia i es Ministres de Deu!

VI

¡Quina manera de desfigurar sa veritat!

Si, aixó es lo que fa demunt s'*Obreretxo Balear*, dissapte passat, un pobre errat de contes d'Alaró, suposant que «qualsevol propietari» dona més importancia an es seu bestiar que an es criat o guardiá que le hi cuyda; i passa més envant aqueix pobre errat de contes i suposa que, si cap «propietari» té «bestiar», n'es «causa» es «guardiá», se deu an es «guardiá», no an es diners ab que «es propietari» ha comprat tal «bestiar», no a sa *reproducció* des «bestiar» que tal propietari tenia. Figuru vos si hi dirá de prim aqueix subjecte en materia de bestiar! E-hu seria bona d'armar una guarda de bestiar si just llogant es «guardiá», just ab sa feyna que fés tal «guardiá», ja compareixia sa guarda! ¿No es ver que tendrien molta de pressa es «guardians» que tenguessen tal habilitat? ¿Que en sap cap que la tenga aqueix alaroner, per noltros llogarlo, per posar guarda tot d'una de tota classe de bestiar? ¡Ja mos hi diria bé porer tenir guardes d'euyeyes, de bous, de pores, d'egos, de cabres, sols pagant es «guardians»! Si tots ets homes, fent de «guardians» de bestiar, poguessen produir una «guarda de bestiar». No hi hauria *socialistes* en el mon ni *questió social*, perque tothom, fentse «guardiá», se faria una «guarda» seua, i ja tendria recapte abastament.—I més avall diu es meteix subjecte alaroner que es rics, «es qui no trebayen», «es qui no produeixen», «arrabassen» an esquitrebayen i produeixen, es fruytes trebay d'aqueys «per viure», aquells «que no trabayen ni produeixen», dins «sa més alta opulencia» «sensa fer res», com a bons mal-feners, sensa «fer gens de cas des qui les proporecionen aquell benestar, tots es gusts totes ses comoditats». Es sa mentida de sempre, sensa la qual duria una vida ben magre es socialisme; es sa mentida qu's *socialistes* utilisen per fer casi totes ses seues propagandes: es rics no trabayen ni produeixen, i tenen tots es plers i totes ses comoditats; es pobres son es qui hu fan tot, i se veuen privats de tots es plers i de totes ses comoditats; tot es bé que tenen es rics el produeixen tot es pobres, sense que's rics contribuesquin en res ni per res a produir tal bé. ¿S'es vist may un roy de mentides més ferestes? Es fals i mentida que només siguen es pobres que trabayen i produeixen. ¿Que farien es pobres sense es capi-

tal des rics, si es rics no'ls-e donassen feyna ab so seu capital? Es rics posen es capital ies suc de cervell per dirigir s'esplotació d'aquell capital; i es pobres e-hi posen es seus brassos, sa seua suor per fer produir aquell capital. Per lo meteix rics i pobres tenen part en sa producció, en s'esplotació d'aquell capital; per aixó uns i altres a recta i proporció han de participar d'aquella producció. Per lo meteix es fals de tota falsedat que sien just es pobres es qui produeixen. ¿Que farien es pobres que només tenen es brassos, sense terra, sensa fábrica, aont trebayar? No farien res, se moririen d'un pur desayre... ¿E-hu veys, ¡o *socialistes*! com no sou més qu'uns embuya-fils, uns mentiderandos polissardos, que no esgrimiu altres armes que se mentida i sa calumnia! I mirau quina hora vos ho deym: ab tals armes no triunfareu may!

I ¿que en direm de saltra mentidassa de que just p'es rics son tots es plers i totes ses comoditats, i just p'es pobres totes ses penes i totes ses incomoditats? ¿An-e quina banda del mon es que passa aixó qu'es rics no tenguen cap disgust ni cap incomoditat i que es pobres no passin may cap gust ni tenguen cap comoditat? ¿An-e quina banda del mon ¡o alaroner de s'*Obreretxo Balear*! es que passa lo que vos deys que p'es rics no hi ha més que plers i cap disgust ni incomoditat? ¿Succceix res d'aixó a Mallorca, a Espanya, en-lloc del mon? ¿S'atrevirá aqueix «alaroner» a dir que a Mallorca succceixa res d'aixó? ¿Qui no hu sap que es gusts i es disgusts, es plers i ses penes, ses comoditats i ses incomoditats va tot mescladet mescladet durant aquesta vida, i que sovint sovint molts de pobrets tenen una vida més tranquila i més descansada i i més dolsa i més delitosa que moltíssims moltíssims de rics?

¡O «alaroner» errat de contes! ¡bé hi anau calsat per aygo! ¡Com se coneix que's falsos profetes *socialistes* vos han desbaratat es cervell de tot, i embolicau fil i fil, sensa sebre que vos metgencau! ¡No mos sabeu fer més que compassió, pero molta de compassió! ¡Maleit *socialisme* que vos ha begut es seny i vos ha fet perdre sa tramuntana de vista! Están an es meteix cas tots es *socialistes* de bona fe. Pobrets! Bé hu son desgraciats!

VII

Un altra ca nanell

Si, un altre anticlericalexto qu'ha en viada an «El Radical» de Madrid sa seua vomitada contra LA AURORA i contra sa benemerita «Defensa Social» per lo qu'aquesta i noltros hem fet a favor de ses «Monges de la Puresa» atacant s'atrocitat que contra elles ha comesa el Sr. Ministre d'Instrucció Pública, llevantlos s'«Escuela Normal Superior de Mestras». Es una honor per noltros qu'un paperot tan noningú com «El Radical» de Madrid, orga d'En Lerroux, mos distingisca ab so seu odi i es seus impropis, propagant es nom de LA AURORA per Madrid. Aixó prova que cou lo que LA AURORA diu, que fa cop, que troba eco. Bona senya per noltros. Es terroler qu'ha escrit aixó, no s'es atrevit a publicarho a Mallorca perque ha compres qu'aquí está a favor de ses «Monges de la Puresa» tothom, inclús sa part sana des republicans, tothom fora es retgidors «liberals» de Manacor (quina honra per ells!), tothom fora es quatre anticlericalextos, entregats ab cos y cordes an En Banyeta-verda. De manera qu'aqueix terroler ha haguda d'enviar sa seua... vomitada verinosa, i més pudenta que carn de vas, a Madrid, a un paperango tan carronya com «El Radical», orga d'un politic tan desacreditat i tan desenfreit com En Lerroux.— Noltros pe'sa nostra part hem entre-

gat s'articletxo an es «bras-segiar» d'En «Bri-Fi», per que veja si val la pena d'ablanirli ses costelles an aqueix ca nanell que mos lladra desde Madrid.

VIII

¡Quin ratx de mentides!

N'amolla un de ferest «El Rayo» dins es seu folletí, aont tracta d'esplacar sa formació del mon. Ara figuravos ¡quina explicació n'han de donar ets *escriguedoretos* des paperot anarquista, que son uns ignorants de set soles, plens de rabia i de fel contra Deu! ¡I en donen mil detalls de com se formá el mon, com si ells e-hi fossen estats p'es mitx a tots es moments de tal formació! Com se suposa tot quant diuen, s'ho treuen des cap, es a dir, e-hu treuen d'autors canalles, que menten tan alts com son, assegurant que'l mon no'l va fer Deu, sino que's va fer tot sol. ¿Aont s'es vist may una cosa ferse tota sola? ¿N'heu vist cap may de fuy que no haja tengut pare ni mare? n'heu vist cap may de relloge que no hi haja hagut qualqu que'l fés? ¿n'heu vista cap may de casa o de cadira o de porta o de taula o qualsevol altra cosa, que se sia feta tota sola, sensa que negú la fés? I si cap d'aqueixes coses hem vist may que's fassa tota sola, s'hi faria el mon? I aqueys noninguns d'*escriguedoretos* anarquistes, tenen sa poca alatxa de riure-se'n de lo que la Sagrada Escripura diu del «Paradis terrenal»! ¡Quina horrenda blasfemia! Deu Esperit Sant revelá tot lo que l'Escripura diu de dit «Paradis», i uns homoniquens, uns cuquets de sa terra, com son aqueys malenats anarquistes, obrin sa seua boca i fan mentider es meteix Deu! fan befa de Deu Esperit Sant!... ¡Senyor! ¡perdonauos que no saben que's metgenquen!

IX

¡Quin grapat de carronyes!

Es paperot anarquista de Ciutat publica una crida a tots ets anarquistes i gent de forca del mon perque s'apleguin i duguen un ramell de flors demunt sa tomba d'aquell Ferrer i Guardia, fusellat dia 13 d'octubre de 1909 com a promotor i director de sa «setmana trágica», que causá tantes de morts i tants de crims horribles; aquell gran «humanitari» que volia matar tots es propietaris, tots es militars, tots es capitalistes, tots es capellans, tots es frares, totes ses monges; que sa seua bandera era fer fer uy a tot; qu'arribá a saupar milions deixant abandonades ses seues fives, obligantles a guanyarse la vida devers París una fent de comedianta i s'altra encistant galletes; i permetia que's seuenets malalts gemegassen dins un hospital de París com a nins abandonats, mentres ell se donava sa gran vida ab certes bruixes i mellengues, a qualcuna de les quals deixá gran cabal de diners. Aixó es es Deu d'ets anarquistes i *socialistes*! Es ben digna d'ells i ells d'ell. ¡Hala, ido, anarquistes i *socialistes*! ¡veyau'ho si dia 13 d'octubre reuniu demunt sa tomba d'aqueix Deu vostro tota l'Europa... vostra voleu dir, tots es polissos, bandúes, estelles, perduts, bandetjats, canalles, lladres i assassins d'Europa! Sols aquests son indicats per celebrar sa trista, sa horrible memoria d'En Ferrer.

X

A's cap darrer se son presentats es contes d'En Pautxo

Es *socialistes* espanyols a la fi han celebrat es seu «Congrés», perllongat tantes de vegades, aont s'han haguts de presentar es contes des «Comité» des Partit i des seu orga oficial «El So-

cialista». Se veu que preparen la cosa, i a forsa de pasteta i de corregudes d'assi i d'allà i d'untar ses corrioles per que anassen llatines, a la fi se son presentats es famosos contes, i es «Congrés» els ha aprovats. Ja deu haver fet un alè ben llarc En Pauetxo Iglesias! Vaja! no's pot queixar des seus sogueus i biduins, que du tan brui-xats i venuts, fent ell vida de príncep demunt ses espalles d'aquell remat de bobians, tan trempats per mamarse es dit i deixarse tondre. I son tan sorts de pell i tan caps-closos es socialistes, qu'En Pauetxo els-e pot tondre ab estiores de fust i tot. Per part nostra pot seguir la funció endevant.

XI
¡Aboca...!

Es socialistes an aquest «Congrés Nacional» qu'acaben de celebrar n'han dites de verdes i de madures contra tot lo mon i la bolla, i acabaren per demanar ab tota sa solemnitat que's cas requeria:
Es «matrimoni civil» per tothom.
S'ensenyansa layca per tothom.
Que's fiys «illegítims» (borts) sien en tot i per tot iguals an es «llegítims» (de «matrimoni»).

Que se'n vaja sa Monarquia i se posi sa República.
Tot això demanaren es socialistes.
No es ver que no s'hi posen per poc? Lo qu'ells degueren pensar:—Tam me-nam ¡demanem molt!
¡Ja hu val ab aqueys socialistetxos!

DE TOTES ERBES

sa fler de jercial i s'aucellet d'or
(Acabatay)

I heu de creure i pensar i pensar i creure que, com En Juanet va haver caminat set dies sensa engaltarse gens a dreta ni a esquerra, se troba cop en sec dins un grandió pinar aont caplle-vaven esbarts i més esbarts d'aucelles, armant una piuladissa i cantadissa alta de punt de tot. En Juanet no s'hi em-badali gens ab tot allò, sino que seguí tot xarpat sempre endevant endevant i mira qui mira per tots es pins a veure si demunt cap afinaria sa gabieta d'or qu'aquella jaya li havia dit. I mira qui mira per tots es pins; pero en-lloc en-lloc guipava sa ditxosa gabieta d'or. Ja comensava a perdre s'esperansa d'aglaparla, quant zasl n'afina una de-munt un pinarro que no eren tot ber-bes sa grossaria que duya. S'hi enfila soca anunt, i ja s'afica per dins sa ra-ma i brancam, i s'hi amaga ben ama-gat esperant que comparegués «aucellet d'or». I allà está qui está esperant el sant adveniment. Molts se'n arramba-ven d'aucellets devers sa gabia, uns blancs, altres verts, altres vermeys, al-tres color de cel, pero cap se'n presen-tava de groc ni color d'or.

—¡Ja no vendrá may aqueix dimoni d'aucellet arribá a esclamar-se En Juanet.

Pero encara no va haver dit això com ¡ad! compareix un aucellet groc, ben groc, color d'or, s'aucellet d'or, tot generós i xelestó, ab una cantoria alta de punt ferm. Volatetja qui vola-tetja, s'arriba a aficar dins sa gabieta d'or, i allà dins si que les va reprendre ben granat a ses seues cantades! I allà canta qui canta, que's cuydava astellar de tant de tot que hu feya.

I heu de creure i pensar que, quant En Juanet el va veure més distret i in-fundat ab so cantar, com d'amagat d'amagat s'era fet ben aprop de sa ga-bieta, que, allargant sa ma, ja li arriba-va,—allarga cop en sec es bras i zas! ja ha tencat es portelló de sa gabieta ab s'aucellet d'or dedins; i ja devalla des pi ab sa gabieta i s'aucellet, i, de d'allà cametes me valguen! cap a ca-seua.

¡O que hi va romandre i que hi va romandre d'esglayat s'aucellet d'or com se va veure tancat dins aquella gabieta i que En Juanet el se'n duya bil'lo bil'lo! Ell en lloc de seguir can-tant, va rompre ab paraules, que li sor-tien a bolics, a forfollons, i no parava de dir:

—¡Ah Juanet! Juanet! ¡bona la m'has feta de tancarme dins aqueixa gabieta! ¡I aixó trobas tu qu'es pas de fer a per-sones? ¡I trobes qu'está bé anarme ab aqueixa traydoria de tancarme dins sa gabia, com m'has vist tan infundat ab so cantar? ¡Si que hu es una gran pol-lissona sa qui t'ha donat aquest consej! ¡Amolle'm, si vols astar bé! ¡Yo t'asse-gur que no te queixarás de mi, si m'a-molles! ¡Demane'm qualsevol cosa! que, per grossa que sia, jo la t'ecce-diré, sols que m'obrigues es portelló d'aquesta gabieta! ¡Demana, Juanet! que sa teua boca serà mesura! ¡T'ho assegur, t'ho assegur! t'ho assegur! Com som s'aucellet d'or, que no t'en-gán!

Poc el s'escoltava En Juanet a tot

aquest sementer que li feya «s'aucellet d'or»; lo que feya ell, remenar es galin-dons tan aviat com poria, sempre de d'allà cap a ca-seua.

A la fi hi arriba, i se'n va tot dret dins es jardí i cap a sa grandiosa gabia aont tenia tots aquells altres aucells, que hi feyen una cantoria sa cosa més de sentir i que qualsevol s'hi seria em-badalit.

En Juanet no s'hi embadali gens, si-no que pega tirada an es portelló de sa gabia gran per obrirla i amollarhi s'au-cellet d'or. Pero justament aquells dies havia plogut molt, i es portelló ha-va revengut, i era mal d'obrir. Puny qui puny En Juanet per obrir, sa jaye-ta bifa i esquerdada el guipa d'una fines-tra aont guaytá per xamba: li veusa gabieta d'or ab s'aucellet d'or, devo-ra, i pega crit:

—¡Juanet, que fas? ¡Alerta per amor de Deu! ¡Alerta si no vols esser difunt! ¡Ja venci! no fasses res, si no vols ca-bar la vida!

I ja va esser partida correns cap an En Juanet! E-hi va esser ab quatre llongos, i ja li diu:

—Pero qu'es que vols fer?

—Posar dins sa gabia gran aquest au-cellet que duc dins aqueixa petita, diu En Juanet. ¡I per això, padrineta, ja havia de colar la vida?

—Segons i com, diu sa jayeta. Vey-am, treulo primer an aquest aucellet; i tu que tens bona vista, mira-li bé tot es plomatge, a veure si li afines cap ploma o plomissó negre!

—Negre, i veys que tot es or pur? diu En Juanet.

—Te dic, diu sa veyeta, que l'esplu-guis bé, veyam si'n té cap de ploma o plomissó negre!

En Juanet mira bé tot es plomatge de s'aucellet, i que me'n direu? Ell li afina una mica de plomissó negre dins cada ala i dins sa cova.

—Que tal? diu sa veyeta. ¿Que't de-ya jo? Mira, arrabassali tot aqueix plo-missó negre abans de més raons.

—I es precis precis haverlehi d'arra-basar? diu En Juanet.

—¡I tant com e-hu es precis! diu sa jayeta. Peio per ara no't puc dir es per-que.

En Juanet, ben creyent com era, arrabassa aquell plomissó negre de ca-da ala i de sa cova de s'aucellet d'or; i llavó sa jayeta li diu:

—Bé, ara torne'l posar dins sa gabieta, i ¡fora treure'l per posarlo dins sa gabia gran! sino que li has de posar ab sa gabieta i tot, i ben tancada aques-ta per que may per may en puga sor-tir s'aucellet d'or i mesclarse ab sos altres!

En Juanet va creure: posa s'aucellet d'or dins sa gabieta, li tanca es portelló ben tancat, arriba a obrir es portelló de sa gabia gran, e-hi posa de-dins sa gabieta ab s'aucellet d'or; i a les-hores tots ets altres aucells de dins sa gabia gran tornaren molt més polits i galanxons que no eren abans, i refi-laren sa veu d'una manera més fina i delitosa que no l'havien refilada may.

Aquí sa veyeta pren la paraula i diu:

—¡O Juanet, estimat des meu cor i de sa meua ánima! A l'hora d'ara ja no series viu si no me creus. Si tens la mala sort d'amollar s'aucellet d'or a

lloure dins sa gabia gran sensa sa gabia petita i sensa arrabassarli aquell plo-missó negre de cada ala i de sa cova, ell seria tornat un drac ab sis ales que ab un brúfol t'hauria engolit a tu i tots ets aucells de sa gabia gran. I si ara en-cara le hi amollasses sensa sa gabia pe-tita, a l'acte tots ets altres aucells tor-cerien es coll i quedarien tots an essiti.

Com En Juanet sentí tot allò, roman-gué ab sos cabeys drets.

—¡I tot això m'hauria succeit, padri-neta? deya s'al'lotó.

—Si, fiet meu estimat! deya sa ja-yeta.

—¡O que vos estim i que vos estim, padrineta meua benvolguda! deya En Juanet.

I ja va estar aferrat p'es coll de sa jayeta, i besades y més besades?

—Mira, li diu sa jayeta. Aquest «au-cellet d'or», si tu no'l toques may en res ni per res que jo no t'ho diga, mos servirá de molt, pero de molt!

—Com-es-ara? diu En Juanet.

—Jo t'ho diré, Juanet, diu sa jayeta. Ses fuyes de «sa flor de gericál» que Na Catalineta va anar a dur, les tenim ab aygo de set pous dins una ampolla; i sempre que fassem royar dins un plat blanc pla un ratjoli d'aquella aygo, s'aygo s'escampará, i allà dins vorem sa cara de qualsevol traydor que mos ne vulga fer cap de grossa; i si llavó duym sa gabieta ab s'aucellet d'or devant aquell plat, s'aucellet d'or mos cantarà tota sa mala ¡passada qu'aquell traydor mos vulga fer.

—Que me deys, padrineta? s'escla-ma En Juanet. ¡I aquesta es vera?

—Passa de vera! diu sa jayeta. Ten per segur qu'es així com te dic, que ja saps que may vos he enganats jo!

—Si que teniu raó, padrineta! diu En Juanet.

I ja se torna aferrar p'es coll de sa jayeta, i ¡bones besades!

Ab això En Juanet i Na Catalineta ja tornaven guaytar p'es portal, pe' ses finestres, p'es balcones, pe' ses galanies, p'es terrats d'aquell grandió palau qu'habitaven; i ja hu crec que la mala reyna véya les se veyá sempre devant; i el dimoni la se'n duya de rabia.

Envia a demanar aquella mellenga del dimoni, aquella mala fada, que li havia promès llevar des mitx aquells dos jovenets des grandió palau d'allà devant, qu'ella veyá ben clar qu'eren es dos bessonets de la reyna Francine-ta; pero la mala fada, veyentse sa rui-xada demunt, perque s'era entressen-tida que Na Catalineta i En Juanet eren tornats de dur sa «flor de gericál» i s'aucellet d'or, pero que sa jayeta bifa i esquerdada havia tayada sa brui-xeria de tal «flor» i de tal «aucellet», i que los tenia preparats per ferlos ser-vir per tot lo contrari de lo que la reyna véya volia,—fogí com la bala de sa ciutat del Rey, i se tirá dins un al-tre reynat per que la mala reyna véya no li fés s'ebre.

Com la mala reyna va veure que la mala fada no compareixia, se posá fe-ta un dimoni.

—No la m'ha feta que no la m'haja pensada! deya ¡fella, fent flamaradeta.

Pensa qui pensa com s'ho faria per llevar des mitx aquells dos bessonets de la reyna Francineta, mirau quina la se va pensar, sa gran polissarda. Va dir:

—Ja sé que faré. Diré an es meu fuy que convit a dinar aqueys dos besso-nets, i jo les posaré metzines dins es menjar; en menjarán, i allà meteix ba-trán es peus.

Pensat i fet, se'n va an el Rey, i li diu:

—Mira, havia pensada una cosa.

—Digau quina es, ma mare, diu el Rey.

—Idó que poriem convidar a dinar aqueix jovenet i aqueixa joveneta d'aquí devant, que son tan galanxons i ben carats; i així, esplugantlos ab pre-guntes de llevant i de ponent, tal volta poriem aclarir qui son ells i de quines egos venen, perque bé hu saps tu que encara no hem pogut aclarir d'ont mos surten.

—Trop qu'heu pensat bé, diu el Rey. Ara meteix e-hi enviaré un criat a con-vidarlos.

Així hu va fer el Rey, i es criat se presenta an aquell grandió palau d'allà devant; demana sa senyora de la casa, y surt sa jayeta bifa i esquerdada, i es criat diu:

—El Sr. Rey m'envia a dirvos que vol que's dos jovenets d'aquesta casa venguen a dinar ab ell.

Com aquella jayeta sent allò, diu tot d'una.

—Ja direu an el Sr. Rey que li agraim molt s'atenció que mos té; pero que, per anarhi es dos joves, e-hi tenc de venir jo, i ademés s'al'lotella ha de dur una ampolla i s'al'lotell una gabieta ab un aucellet dedins.

—Perdonau, germaneta, diu es criat. Jo aniré a dirho an el Sr. Rey, veyam si hi está conforme.

Se'n hi va, i el Rey diu:

—¡Que venguen tots es que vulguen i que duguen tot lo que los don gust i gana!

I es criat gira en cova, i cap a dir això a sa jayeta bifa i esquerdada, que va dir:

—No res idó, digau an el Sr. Rey qu'avuy meteix vendrem.

I hu feren tenir ver. Demunt mitx dia se presenta a ca'l Rey sa jayeta bi-fa i esquerdada ab Na Catalineta i En Juanet, aquella ab s'ampolla i aquest ab sa gabieta.

Les fan entrar allà ont era el Rey ab la Reyna Francineta i la mala Reyna véya, an-e qui feren molt mals ave-ranys aquella ampolla i aquella gabieta ab s'aucellet, i sobre tot sa jayeta bifa i esquerdada; pero procurá no fer res coneixedor.

Arribá s'haverse de seure a sa taula, i es criats anaven a prendre s'ampolla a Na Catalineta i sa gabieta an En Juanet; pero sa jayeta bifa i esquerdada, els-e trencá el devant, i va dir:

—Sr. Rey, si Na Catalineta no pot tenir s'ampolla a sa taula i En Juanet no hi pot tenir sa gabieta, ni ells ni jo porem dinar aquí.

An el Rey li va venir de-nou tot allò, i va dir an es criats:

—¡I com estam aquí? ¿Qui vos ha manat que prenguéssu aqueixes co-ses an aqueys dos jovenets? Ara som jo que vuy que les tenguen a sa taula.

Ab això s'hi asseuen ab aquelles co-ses Na Catalineta, En Juanet i sa jaye-ta bifa i esquerdada devant per devant del Rey, la reyna Francineta i la ma-la Reyna véya, que hu tenia preparat per cometre es gran crim d'emmatzi-nar aquells dos jovenets tan abrinats, desxonjats i galanxons.

Les duen a ells dos es primer plat fet, pero sa jayeta bifa i esquerdada diu:

—Abans de pegar cuyerada, necessari-tam un plat blanc pla.

Es criats n'hi duen un, i ella diu a Na Catalineta:

—Aboquehi un ratjoli de s'aygo de s'ampolla!

Na Catalineta hi aboca es ratjoli, aquella aygo s'escampa per tot es plat, i tot d'una hi veren dedins sa cara de la mala Reyna véya.

—Senyor Rey, cridá cop en sec sa jayeta bifa i esquerdada, ¡Aquí hi ha una traydora! ¡Mir dins aqueix plat, i li vorá sa cara!

El Rey mira dins aquell plat blanc pla, i hi veu sa cara de sa mare.

—«Aucellet», diu llavó sa jayeta bi-fa i esquerdada, digamos quina traydo-ria mos volia fer aqueixa traydora! ¡Digamos si ja mos n'ha fetes d'altres de traydories!

Aquí s'aucellet d'or pren la pa-rraula, i ja es partit a dir:

—Moques de peix! moques de peix! metzines! metzines! La mala Reyna véya veu dos bessonets, nin i nina, que neixen. ¿De qui son? de qui no son? A la Reyna Francineta els ha en-viats el Bon Jesús. Son per ella i p'el Senyor Rey? Que hu diga la mala Rey-na véya, que'ls agafa i zas! dins un sa-nayó tapats ab moques de peix! ¡Hala tu criada! du aixó a tirar an es riu, per que no hu vegen pus ab tanta pu-dor que fa! ¡Hala vora vora riu aque-lla mesquina que no gosa, no gosa ti-rar a s'aygo alló que no sap qu'es, i que pesa pesa pesa! ¿Que serà aixó? que no serà? S'asseu de cansada; afica sa ma devall moques de peix. ¿Qu'es lo que toca? lo que la mala Reyna véya hi via posat: es present que'l Bon Je-sús havia fet a la reyna Francineta i an el Senyor Rey. ¿Que'n farem? que no'n farem? Passau vos a-les-hores, ¿no es ver, jayeta bifa i esquerdada? Ses moques de peix an es riu, i es dos bes-sonets a ca-vostra. Vos e-hu sabeu si us han costat de criar i pujar! A la vista está si n'heu sabut i si heu po-

gut!... Metzines! metzines! Si, emmetzinat està lo qu'han duyt dins es plat per Na Catalineta i En Juanet, p'es fions des vostro cor, Senyor Rey i Senyora Reyna jove! Si si. ¿Qui hu ha emmetzinat! Que parli la mala Reyna véya! Prou que hu sap! massa que hu sap!... Moques de peix! moques de peix!... metzines! metzines!

El Rey i la Reyna Francineta, com sentien tot això, n'estaven ab sos cabeyns drets, esglayats, aborronats. Se miraven En Juanet i Na Catalineta ben arreu, i el Rey deya ab ell mateix:

—No hi ha remey! s'al'lot es just sa mare, just Na Francineta, i també té cosa de mi!

I la Reyna Francineta que també deya ab ella mateixa:

—No hi ha re remey! s'al'lota es just son pare, just el Rey; pero també té cosa de mi!

Com s'«auçellet d'or» acabá es seu sementer, el Rey i la Reyna jove no pogueren pus: s'aixequen de sa taula plorant i cridant un i altra:

—¡Fius meus des meu cor! ¡fius meus des meu cor!

I ja se tiren demunt Na Catalineta i En Juanet abessantlos ben fort i omplintlos de besades, quecom que los s'haguessen de menjar.

Tothom d'allà dins plorava a les totes devant aquella passada tan feresta, tothom fora la mala Reyna véya, que estava feta una furia, i allà meteix de sa rabia i de sa betzerria que duya, va esclatar, i el dimoni la se'n va dur més que depressa a fer flamada dins l'infern.

El Rey i la Reyna jove i tothom de la Cort no hi cabien d'alegria i gaubansa de veure aquells dos bessonets Na Catalineta i En Juanet, tan abrinats, tan desxonats, tan galanxons, salvats de ses uncles de la mala Reyna véya, fuis del Senyor Rey i de la senyora Rsyna jove. I no sols va esser la Cort que se'n alegrá fora mida, sino tot es reynat; i s'armaren per tot festes i més festes i sarau per llarc.

El Rey i la Reyna volgueren tenir ab ells sa jayeta bifa i esquerdá, i ab ella i ab sos seus fions ben volguts En Juanet i Na Catalineta visqueren anys i més anys i encara son vius, si no son morts. I al cel mos vegem tots ple-gats. Amén.

JORDI DES RECÓ

Es Congrés Eucarístic de Viena

S'es celebrat a mitján setembre, i es estat un èxit colossal, molt més gros que no esperaven es més optimistes.

E-hi va concórrer una gentada immensa de totes ses parts del mon, i allà, an aquella gran ciutat de Viena tothom va esser ben arribat i respectat, tothom e-hi trobá cobri i solplutx, pa i bona cara. Va esser un nou triunt de la Sagrada Eucaristia, del Santíssim Sagrament de l'Altar, que per sempre sia benèit i alabat. Amén. Es «Congrés Eucarístic» de Madrid de l'any passat ja va esser gros de tot; idò encara es de Viena hu es estat molt més, gracies a Deu.—Es que sa Relligió Catòlica, vulguen no vulguen ets anticlericalexos i certs catòlics esquitarells i prim-siules, va sempre quart creixent; no pren gens es capavall, sino que sempre segueix capamunt, cap-amunt! Beníssim!

¡Quina vergonya per Manacor!

Ets Ajuntaments de Mallorca i sociedats i corporacions de caràcter religiós, industrial, politic i recreatiu han demanat an es Govern que se-guesca en mans de ses Monges de la Puresa s'Escola Normal Superior de Mestras. E-hu han demanat tots els Ajuntaments de Mallorca, fora dos, que son es de Manacor i es d'un altre poblet que val més no anomenar. ¡Quina vergonya per Manacor! Aquesta taca dalt Manacor la devem principalment an es retrigidors liberals. ¡Tot li sia enhorabona an es Partit liberal d'aquí! ¡O bones persones que figurau com a caps des Partit liberal de Manacor, quant será que obrireu ets uys i vos resoldreu a fer de caps, i no vos deixareu jugar a la pilota per certes persones que, fent trucs i baldufes, vos comprometen gravíssimament a voltros, es vostro Partit i es poble de Manacor!

J ara escoltan

EN VERA-VEU

Tayen claus

Parlam de s'«Obrero Balear» i d'En Barrio i d'En Pauet Iglesias i de sa «Caza del Pueblo» de Madrid, que no poren sufrir que s'ferrocarrilaires catalans hagen declarada sa «vaga» sense consentiment seu, contra's seu gust, contra un conveni fet abans entre es ferrocarrilaires espanyols. S'«Obrero Balear» n'está tan desconforme am tal actitud des catalans, que la califica «d'acte de indisciplina»; i es que no pot tollerar, ell ni es grans peixots des Socialisme, que ningú obri segons llibertat, segons voluntat privada, segons es seu gust.... Una cosa es predicarla a sa llibertat i s'altra es es practicarla, ¿eh socialistetxos?—També diu «Un ferroviario» de s'«Obrero» que aquest pecat de indisciplina «agrada a ses Companyies i an es Govern, que veuen amb això se immediata solució des conflicte». ¡Això si qu'es saborós! ¿Una vaga tan grossa «agradar» a ses Companyies? ¿I qui ha vist may toixarrudesa tanta? Bel i si tal Govern i tals Companyies tenen amb això sa solució des problema, ¿per ventura es un mal? ¿es una desgracia? ¿O no es això lo que cercau, socialistes de mala nissaga? ¿De manera que voltros quant declarau «vaga», no cercau arretglar es males-tar i es conflicte que se presenta entre es drets d'es ric per una banda i es drets des trebayador per s'altra? No, es cert; i no la voleu a sa solució. Voltros, si sou consegents,— com e-hu sou sempre precisament en lo que més mal vos fa,— voleu i trebayau perque es malestar duri i s'obrer se queixi, per voltros follarvos i creixer i fer prosélits; i en camvi, si gonyau, si vos donen lo que demanau, cantau himnes contraris a sa reacció i an es capital. Si perdeu «tic» i si gonyau, «tae»! Sempre repropis! sempre perturbadors! sempre revolucionaris! Am so ben entes, que a la llarga, «finis finis», succeeix infaliblement que, si perdeu voltros socialistes una «vaga», vos perjudicau a voltros meteixos i e-hi gonyam noltros devall devall; i si gonyau, tal guany resulta en bé nostro també, perque ets obrers catòlics en participam de ses millores que voltros amb intranzigencia, amb ira, amb coaccions, amb ilegalitats, am revoltes obteniu un dia o altre.

Ademés, ses peticions de milloransa que fan es catalans, o no son justes, o hu són. Si no hu són, mal fet, i conforme qu'En Barrio i N'Iglesias tayen claus; empero si son justes,—i això no hu negarà cap socialista qu'en tengui un dit an es front—¿per que es qu'En Barrio i N'Iglesias no fan costat an es catalans? ¿Per que es que sa «Unió General des Trebayadors» no es anada a ajuda an es de Barcelona? Es més, ¿per que En Pauet i En Barrio han fet tot lo posible i tot lo imposible per fer fracassar tal moviment? ¿Que vol dir aquest misteri?

¡Socialistes! ¿no veys aquí en tal conducta, retratada sa farsanteria, sa parcialitat, sa poca fraternitat des grans peixots socialistes envers des ferrocarrilaires catalans? Examinau lo que passa, com se porten es «guies cegos» des Socialisme espanyol: ¡reflexionau! ¡resoleu!

Des trebay

Dissapte passat un tal Tomás Rosselló mos surt demunt s'«Obrero», tronant contra sa burguesia, perque diu que aquesta roba an es trebayador una suma de valors que may cobra, i que «sa diferencia entre es valor que crea i es valor que percep s' obrer, que va a parar a sa caixa des capitalista com-e benefici», no hi hauria d'anar. Diu «que s'obrer produeix molt mes valor

des que cobra, la resta del qual se destina an es sosteniment des capitalisme i a perpetuar es seus privilegis»; diu que es rics «es qui no han contribuït amb s'esforç més petit a crear res útil, disfruten de tots es beneficis contra ses lleys de sa naturalesa, contra es sentit comú, contra sa llogica i contra sa justicia».

Això amb altres paraules vol dir: que es valor de s'objecte que's produeix, es igual a sa suma des valors que s'obrer ha posats en sa seua producció; més clar, lo que deya En Carles Marx: que an es trebayador li han de donar «integre, sencer», tot, ben tot, es producte des seu trebay.

Com se veu a la lleo, això es una aberració, una falsedat, un pecat contra es sentit comú, una injusticia imperdonable. Conforme qu' a vegades es capital ha presa sa part des lleó, i conforme que certs patrons han fetes deduccions exagerades sobre es fruyt de sa feyna des seus obrers; pero no pot defensarse qu'es patró just tenga dret a cobrarse lo que hi ha posat per endevant en tal mercancia; no pot defensarse que es patró may puga realisar beneficis, sense injusticia. Això valdria tant com sostenir que no se pot cobrar interès demunt es diners ni indemnisar de perills i responsabilitats. ¡No'n mancaria altra! Per això i contra sa tesis equivocadíssima d'En Marx i d'En Rosselló, que s'«Obrero» ha esposada altres pies am més odi, am més injusticia, es catòlics socials deym:

1.er «Es patró pot llegitimament retenir una part des beneficis per sa part que pren en sa producció». ¿Per ventura es patró no es un proveidor de fondos? ¿Per ventura no vel'la sa explotació o sa fàbrica i la dirigeix? ¿Per ventura s'èxit final de s'empresa no dependeix d'ell en molta part? ¿Es seu trebay intel·lectual no val res devora es trebay muscular d'ets operaris?

2.^{on} «Es perills que corre es capital compromès en s'empresa justifica sa major participació des beneficis». S'obrer cobra íntegrament durant es curs de sa producció. Que sa mercancia tenga pronta sortida o que quedi en depòsit, que se venga a baix preu o a un preu alt, poc li importa: amb això ell no hi tendrà pèrdua. En camvi, es patró no cobra es valor invertit fins i tant que ven sa mercancia; per no vendrela am pèrdues, a vegades l'ha de gordar molt de temps, i es possible que, després de tenirla entretinguda, se veja an es cas de vendrela a un preu inferior an es cost. Idò per subvenir a tals perills i prevenirse contra tals pèrdues, no está malament que es patró retenga s'equivalent de lo qu'ha desembutxacat per sa producció; i es molt natural que se cobri qualche cosa més qu'es valor des producte per defensarse contra ses fluctuacions des mercat, per contrabalançar es perills qu'ha passats, per compensarse de sa pèrdua eventual des capitals morts dins s'empresa.

3.er «I anc que no hi hagués perill ningú, es capitalista té dret a obtenir un benefici des capitals invertits amb una industria». Es capital, com-e medi de producció, es una utilitat económica, es un medi de adquirir riquesa, es un aussiliar indispensable des trebay, i per consegent dona dret a una justa remuneració. Si jo pos a sa disposició d'En Tomás Rosselló un taller o una màquina o una cantidat que li permeti gonyar dobés,—no le hi posaré perque no'n tene ni contes ni esperances,—en realitat li cedesc s'us d'una cosa meua, li don un servici per ell útil i per mi onerós; i res més just que exigirli en camvi una compensació proporcionada.

Un teixidor que no té més que es brassos i un mal taler de familia, apenes teixirà quatre canes am so dia; si li donau un taler elèctric podrà amb

igual temps produir 15 metres de tela. Tal obrer ¿podrà exigir s'integritat des producte? Podrà dir que tot es fruyt exclusiu, únic de so seua feyna, des seu esforç? ¿No será deutor an es capitalista d'aqueys onze metres de tela que ha poguts teixir gracies a una maquinaria més perfecta? I aquest capitalista, ¿no podrà exigir sense injusticia qualche cosa d'aquesta part des producte? ¡No'n mancaria altra! ¡Qui hu dupta! ¿Qui hu dupta que es jornal de s'obrer pot esser just i ben just encara que s'obrer no puga comprar am so preu des seu jornal tot es producte fabricat, que es lo que voldria En Tomás Rosselló?

Condol

A mon amic benvolgut lo Professor Zanordelli de l'Universitat de Bolonia ab motiu de la mort de la seua esposa Eva Pa-plent.

Perduda, l'haven perduda
l'esposa que Deu vos da;
es Ell que la vos ha presa,
Ell que ta i no pot errar.
A la Gloria la vos guarda...
¿ont millor poria estar?
Gaudint de gaubansa eterna,
ben guardada la tendrà
quant per vostres bones obres
al cel Ell vos cridarà,
per que gaudigueu ab ella
per tant com Deu, Deu será.
¡Cobrau amic bon coratge!
¡Tots som fets p' al cel anar!
El Rey etern de la Gloria
tots mos hi vol coronar!
Allà us espera l'esposa...
Gayre temps no passarà
que, si som bons com era ella,
tots volarem cap allà.
¡Coratge, amic! ¡bon coratge!
¡Tots som fets p' al cel reynar!

ANTONI M.ª ALCOVER, *pr.*

Palma, 2 setembre, 912

Seeció local

Dissapte pasat va dir «Misa-Nova» es nostro bon amic Mn. Antoni Ferrarí. E-hi assistí molta de gernació, i ses persones més visibles des poble anaren a donarli s'enhonorabona. Noltros la hi emviam també ben coral, no sols a ell, sino també a tota la seua respectable familia. Que Deu els-e conservi la alegria, i els ho aument, si convé. Amén.

Ses garroves han retudet. Tal volta será s'esplet més avengut d'enguany. Donemne gracies a Deu, del qual mos vé tota cosa bona.

Ja n'hi ha qu'han comensat a beure ví novell, i ben saborós que diuen qu'es sortit, que se'n llepen es morros es qui hi xerumben.

També ja maten pores grassos per vendre; pero encara pareix que se'n mor qualcún des «mal». Convé estar alerta, si no mos ne volem dur s'aumut p'es caq.

Son diferents es qui troben qu'haurien de fer mirar a persones enteses si convendria posar un para-llamps an es campanar nou de sa nostra esglesia parroquial. Ya's sap que's para-llamps se poren posar provisionalment. Mentres tant així tendriem dit edifici i es veynats una mica més assegurats que no ara. No esperem a posarnos sa cervellera, en tenir es cap romput.

D. Jusep Aguiló, de So'n Servera, mos escriuen qu'ha guanyat a l'Universitat de Barcelona es «premi extraordinari» des Licenciatura en Medicina, grau que va obtenir es juny passat en aquella Universitat. Tot li sia enhorabona.

Quina llástima!

No mos hf ha cabut un article d'En Bri-Fi que fuma ab pipa contra *El Radical* de Madrid. El posarem dissapte qui vé si Deu ho vol i Maria.